

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО КИТАЙСКИ ЕЗИК ЗА ПОСТИГАНЕ НА НИВО В 2.1 (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по китайски език във втори гимназиален етап на средната образователна степен е насочено към разширяване и обогатяване на знанията, уменията и отношенията, свързани с изграждането на езикова, социолингвистична, прагматична и межкултурна компетентност като компоненти на комуникативната компетентност на ученика.

Тази учебна програма представя общообразователната подготовка по китайски език за ученици от XI и XII клас, които след интензивно изучаване на езика постигат ниво В2.1 по Общата европейска езикова рамка в края на XII клас или съответната степен на владеене на китайски език – средно ниво 4 на Chinese Proficiency Test (HSK).

Тематичните области, езиковите средства, речевите и писмените дейности в програмата са съобразени с интересите, възрастта и опита на учениците. Програмата следва спираловидния принцип на повтаряемост и постепенно разширяване на знанията, уменията и компетентностите, отнасящ се за всеки клас и етап на обучение.

Очакваните резултати по четирите умения – слушане, четене, говорене и писане, се основават на Приложение № 2 към чл. 6, ал. 1, т. 2 от Наредба № 5 от 30 ноември 2015 г. за общообразователната подготовка.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО

Таблица с декомпозирани стандарти

СЛУШАНЕ	ЧЕТЕНЕ	ГОВОРЕНЕ	ПИСАНЕ
<p><u>Ученикът може:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • да разбира съществените моменти в относително сложни текстове, представени на стандартен език; • да разбира основната информация и конкретни подробности от относително сложни текстове на конкретни и 	<p><u>Ученикът може:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • да разбира общото съдържание и извлича основна информация от художествени, научнопопулярни и публицистични текстове по теми, свързани с неговите интереси или актуални за обществото; 	<p><u>Ученикът може:</u></p> <p>При диалогична реч</p> <ul style="list-style-type: none"> • да започва, поддържа и завършва разговор (включително подготвено интервю), като активно и равностойно участва в общуването; • да обменя информация по теми, свързани с интересите му; • да изразява мнение, чувства и отношение към събития и преживявания; 	<p><u>Ученикът може:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • да създава логически структурирани и подробни текстове на теми от различни области, като използва лексикалното богатство и спазва граматичните и правописните чуждоезикови норми;

<p>абстрактни теми от различни професионални области;</p> <ul style="list-style-type: none"> • да разбира лекция или да проследява разговор между носители на езика по позната тема от професионална област, като разбира комуникативните намерения и идентифицира лицата, темата на разговора, мнения и чувства; • да разбира общия смисъл на информация от средствата за масово осведомяване; • да разбира най-общо съдържателя се в текста имплицитна информация; • да използва компенсаторни стратегии за разрешаване на комуникативни проблеми. 	<ul style="list-style-type: none"> • да проследява логическата и хронологичната последователност на събитията в текстове от различни области, да открива темата и комуникативното намерение на автора; • да разбира специализирани статии с помощта на речник; • да разбира конкретна информация от текстове, представляващи лична и официална кореспонденция с помощта на речник; • да разбира най-общо съдържателя се в текста имплицитна информация. 	<ul style="list-style-type: none"> • да аргументира мнението си при дискусия; • да говори сравнително гладко, с кратки паузи, с произношение и интонация, близки до стандартните и не нарушаващи разбирането; • да използва компенсаторни комуникативни стратегии. <p>При монологична реч</p> <ul style="list-style-type: none"> • да представя информация по теми от различни области, свързани с интересите му; • да обобщава накратко новини, интервюта, документални филми; да разказва сюжета и отделни моменти от филм, пиеса, литературно произведение; • да изразява и аргументира мнение по поставен въпрос; • да говори сравнително гладко, с кратки паузи, с произношение и интонация, близки до стандартните и не нарушаващи разбирането; • да владее компенсаторни комуникативни стратегии. 	<ul style="list-style-type: none"> • да преразказва и прави резюме на текст; • да описва реални или въображаеми събития; • да води официална кореспонденция; • да обобщава информация от различни източници.
--	---	---	--

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Тематични области	Очаквани резултати (компетентности по четирите основни умения: слушане, четене, говорене и писане)	Нови знания
<p>I. Човекът в съвременния свят</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предизвикателства на съвременния начин на живот • Образователни системи и професионална реализация <p>II. Човек и наука</p> <ul style="list-style-type: none"> • Опазване на планетата Земя. • Енергия за утрешния ден • Научни и технически постижения – с мисъл за бъдещите поколения <p>III. Медии и информация</p> <ul style="list-style-type: none"> • Видове медии • Общуване в съвременния свят. Социални мрежи <p>IV. Личност и общество</p>	<p>СЛУШАНЕ</p> <p>Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да разбира съществена информация от изказвания и текстове по познати конкретни и абстрактни теми, представени на стандартен език; • да проследява разговор между носители на езика по познати теми от различни професионални области, като разбира комуникативните намерения и идентифицира лицата (цел, адресат), темата на разговора, основни идеи, мнения и чувства; • да разбира общата информация от средствата за масово осведомяване (радиопредавания, интервюта, дискусии, филми); • да открива основни моменти в относително сложни текстове от различни области; • да разбира подробности и да свързва основни моменти в текстове по познати теми; • да разбира имплицитна информация от разговори и текстове по познати теми; • да използва компенсаторни стратегии за разрешаване на комуникативни проблеми. 	<p>ФОНЕТИКА</p> <p>Усвояване на фонологични модели, тонални преходи и сандхи, както и фонологични модели и интонация близки до тези на носителите на китайски език.</p> <p>Изразяване на емоция посредством интонация.</p> <p>ГРАМАТИКА</p> <p>I. МОРФОЛОГИЯ</p> <p><i>Частии на речта – семантични и функционални характеристики:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Съществителни – собствени и нарицателни; категорията единичност – множественост; суфиксът 们]; думи за време, за място; локативи. 2. Местоимения – лични, показателни, въпросителни, възвратни, неопределителни; 3. Глаголи (пълнозначни и модални) – семантични подкласове по сказуемни функции; словоред и елементи на техните основни предикативни конструкции; граматични значения на употреба със суфиксите 了, 过, 着. 4. Прилагателни – двете групи по съчетаемост с наречията за степен; функции на сказуемо; редупликация и функции на производните; глаголни значения; граматични значения на употреба със суфиксите 了, 过, 着. 5. Числителни – бройни и редни; редупликация; функции в състава на фразеосхеми. 6. Класификатори за броене на съществителни и глаголни действия. Редупликация и бройни комплекси.

<ul style="list-style-type: none"> • Личен избор и отговорности • Формални и неформални общности – общуване <p><i>В определени уроци да има елементи и/или рубрика за културата на КНР, както и интегрирани въпроси и теми от областта на гражданското образование и устойчивото развитие. Да има активно приложение на ИКТ в урочната дейност. Изкуствата и технологиите да са представени в дейностите.</i></p>	<p>ЧЕТЕНЕ Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да извлича основна информация от художествени и научнопопулярни текстове по конкретни и абстрактни теми, свързани с неговите интереси или актуални за обществото, написани на стандартен език; • да разбира комуникативното намерение на автора (цел, адресат), като определя темата, разграничава основните моменти, проследява сюжетната линия, разграничава персонажите; • да разбира същественото в статии от различни области с помощта на речник; • да извлича конкретна информация от писма (лични и официални), покани и електронни съобщения, разбирайки изразените в тях намерения, желаниа и чувства; • да проследява логическата и хронологичната последователност на събитията в текстове от различни области; • да разбира имплицитна информация в текстове по познати теми; • да използва компенсаторни стратегии за разрешаване на комуникативни проблеми. <p>ГОВОРЕНЕ Ученикът може:</p>	<p>7. Наречия – семантични групи: за степен, обхват, време, честота, модални, отрицания.</p> <p>8. Предлози – основни подкласове и функции;</p> <p>9. Следлози - основни подкласове и функции;</p> <p>10.Съюзи - основни подкласове и функции;</p> <p>II. СЛОВООБРАЗУВАНЕ Словообразуване посредством композиция на същ., глаголи, предлози, прил., наречия: по съчинителни модели (синонимия, антонимия, успоредни значения); по подчинителни модели (определение-определяемо, глагол-обект, глагол-резултат, глагол-предлог, същ.-класификатор). Вторични сложни думи: модели за три- и четириморфемни думи. Словообразуване с помощта на форманти: Глаголи: Глаголни полупрефикси: 合 · 加 · 见 · 反. Префиксът за глаголи 打 (打听、打扮、打扫). Резултативни глаголи с полусуфикси за посока 上, 下, 进, 出, 过, 起, 回. Уточняване на ориентацията на насоченото движение с помощта на морфемите 来 `насам` и 去 `натам`. Резултативните полусуфикси 来, 去, 着 zhao², 见, 开, 去, 掉, 光, 遍, 死. и др., както и полусуфиксите за образуване на нерезултативни глаголи: 化, 入; Резултативни суфикси 上, 下 (上去, 上来), 下 (下去, 下来), 起 (起来), 出 (出来), 开 (开来, 开去); 住, 完, 好 hao, 成, 到 dao, 了 liao³ . Прилагателни:</p>
---	--	---

	<p>При диалогична реч</p> <ul style="list-style-type: none"> • да участва равностойно в разговор (вкл. подготвено интервю) по познати теми от ежедневието и свързани с интересите му в съответствие на комуникативната задача; • да търси и да дава конкретна информация по теми, свързани с интересите му; • да изразява мнение, чувства и отношение към определени събития и преживявания; • да аргументира мнението си; • да говори сравнително гладко, с кратки паузи, с произношение и интонация, близки до стандартните и не нарушаващи разбирането; • да съобразява изказването си с комуникативната цел, като използва лексикалното богатство и спазва граматичните норми на езика; • да използва компенсаторни стратегии за преодоляване на комуникативни проблеми. <p>При монологична реч</p> <ul style="list-style-type: none"> • да представя информация от различни области, свързани с интересите му, като изтъква основните моменти и важни подробности; • да разказва случки, събития, преживявания от филми, пиеси, книги и др.; 	<p>Полупрефикси за прилагателни: 好 (hao³, hao⁴), 有, 合, 可, 超, 防, 耐, 避, 微, 反, 半, 泛.</p> <p>Полусуфикси за прилагателни. Редубликатни полусуфикси за прилагателни.</p> <p>Съществителни:</p> <p>Полупрефикси за съществителни-названия на предмети и явления: 反, 半, 类, 泛, 亚, 准, 逆, 微, 小, 老; за лица: 小, 老;</p> <p>Префиксът за лица 阿.</p> <p>Полусуфикси за съществителни -названия на лица: 夫家 jia¹, 匠 и 工, 师, 生, 士, 员, 长 zhang³, 手, 汉, 翁, 老, 倌, 星, 迷, 盲, 佬 (老), 鬼, 棍, 蛋, 虫, 族, 派, 界, 坛; названия на предмети и явления: 品, 件, 具, 机, 器, 子 zi³, 素, 观, 论, 主义, 学, 度, 类, 种, 性, 法, 式, 形, 型, 蛋, 热, 业, 心, 来.</p> <p>Суфиксът за прилагателни 当.</p> <p>Суфиксът за наречия 地.</p> <p>Суфиксите за съществителни 子, 儿, 头, 气, 家 jia.</p> <p>Субстантиваторите 所、者.</p> <p>Префикси за числителни редни 第, 初.</p> <p>С включването на този материал се цели да се разшири още повече обемът на речниковия състав, но най-вече да се задълбочи още повече разбирането на структурните модели и типове на китайските думи, а от тук и полесното им запомняне от учениците, за да могат те полесно, по-пълно и по-свободно да се изразяват на китайски език.</p> <p>III. СИНТАКТИС</p> <p>1. Употреба на наречието 总 в съчетания: 总是、总+也+没/不+谓语+宾语.</p>
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • да прави обобщаващо изказване по зададена или избрана тема, като изразява собствено мнение и се аргументира; да говори сравнително гладко, с кратки паузи, с произношение и интонация, близки до стандартните и не нарушаващи разбирането; • да съобразява изказването си с комуникативната цел, като използва лексикалното богатство и спазва граматичните норми на китайския език; • да използва компенсаторни стратегии за преодоляване на комуникативни проблеми. <p>ПИСАНЕ Ученикът може:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да създава логически свързан и правилно структуриран текст по теми от различни области и в съответствие с комуникативната задача; • да съставя текст по зададена тема, като изразява мнение и посочва аргументи; • да пише официално писмо (вкл. електронно); • да разказва събития, случки и преживявания и да изразява чувства и отношение; • да преразказва и прави резюме на текст по теми от учебното съдържание; • да обобщава информация от различни източници; 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Употреба на наречието 终于, и неговите синоними: 究竟、到底、终究、终归 и др. 3. Конструкцията 一天比一天 и под. определения + сказуемо за процес. 4. Емфатична противопоставителна конструкция: 不是...而是... 5. Емфатично двойно отрицание за утвърждаване на твърдение: 不...不... 6. Хипотетично-следствени и отстъпителни отношения в сложното изречение, изразени чрез конструкцията: 要是...,就... 7. Условно-ограничителни и причинно-следствени отношения в сложното изречение, изразени чрез конструкцията: 只有...,才... 8. Устойчиви обособени изрази и тяхната употреба. 9. Отстъпително-противопоставителни отношения изразени посредством конструкцията: 即使...,也... 10. Изразяване идеята за постоянство, независимо от обстоятелствата: 不管...,都/也... 11. Употреба на 好、怪不得、尤其 и 连忙. 12. Риторичен въпрос с 难道. 13. Последователни съчинителни връзки при поетапни действия, при което отричането на факт служи за отправна точка на последващо положително твърдение, изразени чрез конструкцията: 不但不、没...,反而... 14. Съпоставителна рамкова конструкция: 不是...,就是... 15. Начини за сравнение на различни обстоятелства чрез: 仍然、还是、那么、似的.
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> да съобразява изложението си с комуникативната цел, като използва лексикалното богатство и спазва граматичните и правописните норми на китайския език. <p>Всеки писмен текст трябва да е с обем 200-250 думи.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Хипотетично допускане на факт с последващо съждение за следствие от допускането на предходното: 不/没(有)....就... Наречийните изрази: 从来(都/不/没有/)、一向(不)、一直(都)/还、始终、每当、永远. Изразяване на обосновка: предложни конструкции с 根据、按照、依照、本着 и др. Изразяване на обосновка и цел чрез 是. Изразяване идеята за постоянство, независимо от обстоятелствата: 无论..., 都/也... Каузативна конструкция (兼语句) (3) с първи глагол за чувство и субективна оценка (我感谢你爱上我。). Избирателно-разделителни съчинителни връзки при съпоставяне на взаимоизключващи се факти 要么... , 要么 ... Каузативна конструкция (兼语句) (4) с първо сказуемо 称、叫、认为、选 и др. Изразяване на обобщителни причинно-следствени връзки чрез конструкцията: 既然....,就... Изрази, използващи рамковата конструкция: 是...的. Изразяване на отстъпително-противопоставителни отношения посредством конструкцията: 尽管... , 还是... Употреба на наречията 正好 и 简直. Серийна конструкция (连动句) с втори глагол с резултативно значение (大家听了很高兴) и безподложен вариант (上船买票). Усвояване на често употребявани устойчиви словосъчетания – произход, конотация и сфера на употреба на китайските класически фразеологизми
--	---	---

чъню (成语), разговорни фраземи (惯用语), игрословни фразеологизми (歇后语), поговорки (俗语) и пословици (谚语).

IV. ЛЕКСИКА

Включва основни лексикални единици по предвидените от програмата тематични области.

Основни тематични групи на лексиката:

- държави, националности, езици;
- чувства, емоции;
- задължения и отговорности;
- здравословно състояние и медицински услуги;
- магазини, услуги;
- обществени сгради;
- заведения за хранене;
- природни явления, метеорологично време;
- ваканция, туризъм и пътуване;
- транспортни средства;
- културни и исторически забележителности в България и КНР;
- празници и традиции в България и КНР.

Включват се формули на речевия етикет: поздрав, обръщение, представяне, запознаване, сбогуване, извинение, съгласие/несъгласие, благодарност, молба, покана, поздравление, пожелания за празници, предложения и планиране на съвместна дейност, желаниа и предпочитания, мнения и препоръки, преценка и изводи, разказване и описание, съпоставителна характеристика.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА УЧЕБНА ГОДИНА

Годишен брой часове в XI клас по учебен план с интензивно изучаване на китайски език – 72 часа

Годишен брой часове в XII клас по учебен план с интензивно изучаване на китайски език – 62 часа

За нови знания	50%
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	45%
За контрол и оценка	5%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Текущи оценки за учебен срок	XI клас	XII клас
Устни изпитвания и участие в работа в клас	минимум 2 оценки	минимум 2 оценки
Писмени задачи в клас и домашни работи	минимум 1 оценка	минимум 1 оценка
Контролна работа	1 оценка	1 оценка
Класна работа	1 оценка	1 оценка
Работа по проекти	1 оценка	1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Тази програма дава възможност на учителя да прилага различни подходи, методи и стратегии на обучение за стимулиране на индивидуалното развитие на учениците и самостоятелност при учене, както и за насърчаване на мотивацията им в перспективата на ученето през целия живот.

Обучението по *китайски език* дава възможност ученикът:

- да развие езикови, социокултурни и ключови компетентности;
- да прилага на практика изучавания език: да чете, да разбира устна реч, да общува, да се изразява в писмена и устна форма;
- да изгради положително отношение към изучаването на китайски език и култура.

ПОДХОДИ И МЕТОДИ ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО КИТАЙСКИ ЕЗИК

Обучението се осъществява чрез:

- прилагане на личностно-ориентирано обучение, което позволява индивидуализиран и диференциран подход;
- прилагане на дейностно-ориентиран подход с акцент върху практическото приложение на езика;
- формиране на базова култура на личността: нравствена, правна, естетическа, физическа, култура на труда, на общуването;
- развиване на творчески умения и независимо мислене на учениците;
- принципа на преподаване от лесно към трудно, от изучено към ново, като работата се основава на личния опит и изучаваното по другите учебни предмети и новият материал се съпоставя с изучения;
- **интегрирано изграждане на четирите езикови умения с акцент върху развиването на говорните компетентности;**
- общуване в клас на китайски език (български език се използва при необходимост);
- изграждане на нагласа за межкултурно общуване, развиване на толерантност и интерес към други култури и модели на поведение, както и на чувство за национална идентичност при изучаване на социокултурната информация за КНР.

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
УМЕНИЯ ЗА ОБЩУВАНЕ НА ЧУЖДИ ЕЗИЦИ	интегрирано изграждане на четирите езикови умения: слушане, говорене, четене и писане чрез разбиране и съставяне на устни и писмени послания, разбиране и изразяване на мисли, факти, мнения, чувства и отношения както в устна, така и в писмена форма в предвидими и познати ситуации; използване на помощни материали и техника.
КОМПЕТЕНТНОСТИ В ОБЛАСТТА НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК	обогащаване на лексиката и осмисляне на отделни граматически категории, развиване на усет за правилен избор на езикови форми, подходящи за конкретен контекст, връзка с учебен предмет български език и литература.
МАТЕМАТИЧЕСКА КОМПЕТЕНТНОСТ И ОСНОВНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ОБЛАСТТА НА ПРИРОДНИТЕ НАУКИ И НА ТЕХНОЛОГИИТЕ	дейности за запознаване с основни математически действия и концепции и с основни принципи и методи на природните науки и технологиите, както и отражението им върху природната среда, връзка с учебен предмет математика.
ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНТНОСТ	използване на системи за електронно обучение в часовете по китайски език за развиване на езикови умения чрез ИКТ, връзка с всички учебни предмети.
УМЕНИЯ ЗА УЧЕНЕ	натрупване на знания и опит за осъзнаване на потребност от мотивирано учене и необходимост от постоянно самоусъвършенстване чрез: <ul style="list-style-type: none"> • ролеви игри и симулации;

	<ul style="list-style-type: none"> • самостоятелни задачи, отговарящи на индивидуалните интереси на учениците; • представяне на съчинения, стихотворения, песни и пиеси; • работа по проекти и презентации; • дидактически игри в устна или писмена форма (съставяне на фрази, истории с определени думи, групиране на думи, кръстословици, и т.н.); • извънкласна дейност, обвързана с учебния процес (посещения на кино, театрални или оперни постановки на китайски език, или свързани с културния контекст на КНР, изложби, уроци, изнесени сред природата и свързани със заобикалящата среда, участие в училищни и извънучилищни проекти, представления, тържества, срещи с носители на езика и др.); • използване на съвременни и класически средства за обучение: аудио- и мултимедийни материали; печатни материали (разкази, комикси, откъси от книги, проспекти, брошури и др.); • електронно обучение (образователен софтуер, онлайн ресурси), връзка с всички учебни предмети
<p>СОЦИАЛНИ И ГРАЖДАНСКИ КОМПЕТЕНТНОСТИ</p>	<p>участие в екипни проекти и индивидуални дейности, възпитаване в норми на поведение и изграждане на ценностна система и гражданско самосъзнание; осмисляне на националната културна идентичност чрез опознаване културите на другите народи, връзка с учебен предмет гражданско образование.</p>
<p>ИНИЦИАТИВНОСТ И ПРЕДПРИЕМЧИВОСТ</p>	<p>работа в екип и изпълнение на индивидуални задачи, приучаване към спазване на срокове, развиване на новаторско мислене и приемане на нови идеи, връзка с всички учебни предмети.</p>
<p>КУЛТУРНА КОМПЕТЕНТНОСТ И УМЕНИЯ ЗА ИЗРАЗЯВАНЕ ЧРЕЗ ТВОРЧЕСТВО</p>	<p>дейности за опознаване на националната култура в контекста на световното и европейското културно наследство, проекти, творчески инициативи, участие в постановки, празници и др., посветени на България и на страните на изучавания език, и за развиване на креативност, връзка с учебен предмет български език и литература.</p>
<p>УМЕНИЯ ЗА ПОДКРЕПА НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ И ЗА ЗДРАВΟΣЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ И СПОРТ</p>	<p>дейности, формиращи навици за природосъобразен и здравословен начин на живот, положително отношение към световното и националното културно наследство, връзка с учебен предмет физическо възпитание и спорт.</p>